

BUNAVESTIRE –BUCURIA VIETII DĂRUITE

*Pr. lect. dr. Dan Sandu
Facultatea de Teologie "Dimitru Stăniloae" Iași*

În mijlocul Postului Mare, cunoscut ca perioadă de pocăință, de primenire sufletească pentru primirea Învierii Domnului Iisus Hristos, se află o oază spre popas și întărire, lumină aducătoare de bucurie sfântă, pe care Biserica a rânduit să o cinstim atât duhovnicește cât și trupește. Este sărbătoarea Bunei Vestiri sau a Veștii celei mari a întrupării Domnului, adusă de îngerul Gavriil Fecioarei Maria. Spunem că o cinstim și trupește pentru că, în plină austeritate a postirii, sărbătoarea aduce dezlegări la untdelemn, vin, pește, așa încât să aducă și trupului, părtaș la chipul lui Dumnezeu, bucurie potolită, să-l facă părtaș la lucrarea mântuirii. În cinstea Sfintei Fecioare Biserica a instituit sărbători de preacinstire, incluse în rândul praznicelor împăratești. Ortodoxia nu cinstește "aparițiile" Maicii Domnului, ci mai degrabă locurile și elemente legate de viața pământească. Sa pământească, minunile făcute prin icoanele ce poartă chipul ei, locurile unde și-a făcut "grădină" duhovnicească, în care se atestă cât de important este locul ei în viața spirituală a omului religios în general.

În Ierusalim se află un obiectiv de pelerinaj numit "Fântâna Fecioarei" sau "Fântâna de la Siloam" (după numele satului în care se află), în mijlocul unui relief stâncos a zonei cu climă aridă. Razele soarelui scaldă în lumină arzătoare valea austeră, în mijlocul căreia se află o construcție subterană, cu ziduri groase, din piatră cioplită, sub care călătorul găsește adăpost răcoros. Coborând scările, se ajunge la o grotă misterioasă, de unde scările continuă să coboare, formând un tunnel, de data aceasta, mult mai îngust. La capătul lui este izvorul Maicii Domnului, de care depind familiile din satele din împrejurimi. De la acest izvor au luat apă, timp de două milenii, locuitorii și pelerinii, urcând și coborând scările roase de vreme și folosire, într-un du-te-vino neobosit.

La Efes, în partea asiatică a Turciei, se află Casa Sfintei Maria, un monument de intens pelerinaj al celor ce vizitează Turcia. Potrivit tradiției timpurii, Sf. Ioan Evanghelistul ar fi petrecut un timp la Efes, unde a luat-o și pe Sf. Fecioară, după evenimentele petrecute cu Mântuitorul la Ierusalim. Casa, o locuință modestă, zidită din piatră, are acum în mijloc statuia Sfintei Fecioare, spre răsărit un zid semicircular care formează o absidă și o odaie laterală, unde se spune că Maica Domnului se odihnea. Sub casa făcută Mariei de Ioan Evanghelistul curge un izvor a cărui apă se crede că are puteri vindecătoare. Deși este într-o țară musulmană, casa este loc de pelerinaj pentru creștini și musulmani, fiind unul dintre cele mai vizitate situri din această parte a lumii.

Mult mai departe, în Egipt, creștinii se roagă în cunoscuta Biserică a Sfintei Familii, despre care se spune că este locul unde Fecioara, Iosif și Pruncul s-au odihnit, în fuga din fața tiranului Irod, care căuta să omoare pe Iisus. Treptele care duc de la Nil spre biserică se crede că sunt neschimbate, din piatră veche de mii de ani și pe ele a urcat Maica Domnului cu Pruncul în brațe. Nu departe, pe maul opus al Nilului, se află o peșteră unde s-a adăpostit Sf. Familie. Aici se află un pom numit "Închinătorul" pentru că s-a aplecat în semn de închinăciune în fața Pruncului Iisus. De aceea are o formă unică, prin înclinarea nefirească a trunchiului și ramurilor în jos, până la pământ și ridicarea lor spre cer, formând un adevărat veșmânt de frunze.

Sunt câteva exemple din locuri și culturi diferite, care arată cât de mult înseamnă Maica Domnului pentru creștinii de pretutindeni. Este firesc, de aceea, să ne întrebăm “ce anume face ca Maica Domnului să fie atât de importantă pentru creștini?”, “De ce și cum trebuie să o cinstim?”

Sărbătoarea Bunei Vestiri este un eveniment duhovnicesc foarte mare, căci ea împarte istoria în două, în ceea ce unii numesc “înaintea erei noastre”, pentru creștini însemnând “înainte de Hristos” și “era noastră”, sau “după Hristos” ori “Anno Domini” (A.D.). Prin faptul că Sfânta Fecioară primește în sânurile ei sfinte pe Fiul lui Dumnezeu, ea desparte timpul în două. Sfânta Evanghelie care se citește la această sărbătoare descrie modul cum are loc această separare: la Utrenie, Evanghelia arată cum Maica Domnului vizitează pe Elisabeta, când era deja însărcinată, iar la Liturghie se citește evenimentul premergător acestuia, respectiv venirea îngerului Gavriil care o anunță pe Fecioara că va primi de la Dumnezeu binecuvântarea de a-L purta pe Fiul Celui Preaînalt. Maica Domnului se plasează, prin smerenie și ascultare, în starea de umanitate hristoforă, adică purtătoare de Hristos. Prin “*fie mie după cuvântul tău*” (Luca 1,38) ea își pune la dispoziția Sf. Duh întreaga ființă. În general, se spune că Nașterea lui Hristos este momentul despărțirii dintre cele două lumi și legi, dar la sărbătoarea Bunei Vestiri cântăm “*Astăzi este începutul mântuirii noastre; Fiul lui Dumnezeu Fiu Fecioarei se face*”.

Buna Vestire a devenit paradigmă actualizată fără întrerupere de Biserică în timp, prin aceea că “invită” în permanență pe Duhul Sfânt să coboare și să sfințească omul și întreaga materie. Potirul, care primește lucrarea Duhului Sfânt ca să prefacă Cinstitele Daruri, devine simbolul sufletului uman care este chemat să se deschidă și să primească aceeași lucrare minunată și transformatoare. Cu voce domoală, în timp ce credincioșii se roagă cântând “*Pe Tine te laudăm...*” preotul invocă “*Trimte harul Tău PESTE NOI și peste aceste daruri ce sunt puse înaintea*”. Peste noi, cei care “*împreună cu puterile îngerești slujim*” jertfa cea de taină...

Din descrierea biblică a evenimentului întâlnirii dintre Maria și Elisabeta vedem că există un paralelism în modul cum s-au petrecut lucrurile din punct de vedere istoric și cum se petrec mistic la fiecare slujbă. Fecioara L-a primit pe Fiul lui Dumnezeu la vestirea îngerului. Este greu să ne închipuim o “întrevedere” cu o putere îngerească. Poate că nici limbajul îngerului nu a fost unul uman, ci ceresc, din care ea a înțeles intuitiv că are o misiune specială. Deși o acceptă cu inima, rațiunea nu înțelege cum va fi și de ce tocmai ea: “*Cum va fi aceasta?*” și “*De unde mie cinstea aceasta ca să vină la mine Domnul meu?*” Când îngerul îi spune că “*ai aflat har înaintea lui Dumnezeu*” (Luca 1,34 ș.u.), el spune posterității cât de importantă este natura umană în ochii lui Dumnezeu.

Într-o cântare bisericască se spune “*Nu chip îngerească a luat Fiul lui Dumnezeu, ci chip omenesc, asemenea nouă*”. Aceasta înseamnă că omul, într-o anumită măsură, este mai presus de înger, este un “favorit” al lui Dumnezeu, pentru că numai pe el l-a făcut Dumnezeu “*după chipul Său*”. La rândul Său, Fiul lui Dumnezeu nu S-a întrupat pentru înger, ci pentru om. S-a făcut asemenea oamenilor, iar aceasta prin mijlocirea Sfintei Fecioare. Numai dacă înțelegem și ACCEPTĂM rolul Fecioarei Maria în întrupare, putem să spunem cu Irineu de Lyon și cu Atanasie cel Mare că “*Dumnezeu s-a făcut om pentru ca omul să devină Dumnezeu*” sau cu Sf. Ioan Damaschin “*cea mai mare noutate a istoriei este că Dumnezeu se face om*”.

“*Cum va fi aceasta?*” Îngerul nu recurge la o explicație empirică, ci face trimitere la o altă minune: Elisabeta, care era în vârstă, avea să nască ea însăși. Cu alte cuvinte, arhanghelul Gavriil argumentează o minune cu altă minune. Pentru înger minunea apare ca ceva natural, firesc; el însuși pregătise minunea, cu șase luni în urmă, când l-a vestit pe Zaharia, în Sfânta

Sfintelor, că vârstnica lui soție va zămisli și va naște pe Ioan Botezătorul, “*cel mai mare om născut din femei*”(Luca 7,28). Și ca să nu se nesocotească apariția îngerească, Zaharia a fost legat cu muțenie, încât nimănui nu a spus ceva din “întrevederea” lui cu îngerul. Abia când, încă nesigură în sufletul ei, Maria o vizitează pe Elisabeta, pruncul aceleia tresaltă voluntar în sânurile ei. Din acel moment, orice urmă de îndoială dispăre; Maria înțelege și cu mintea și confirmă: “*Că a căutat spre smerenia roabei Sale. Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile. Că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui.*” (Luca 1, 48-49).

Sărbătoarea Bunei Vestiri, având în centrul mesajul vieții a doi prunci, Ioan și Iisus, iar ca rol viața lumii, devine sărbătoarea vieții prin excelență. Despre Fecioara Maria, Scriptura ne spune că îngerul a găsit-o în rugăciune și, de aceea, învățăturile transmise credinciosului modern sunt multiple.

Mai întâi, pregătirea creștinului pentru orice eveniment important în viața trebuie să se facă *prin rugăciune*. Cererile trebuie să-i fie rugăciune, lauda lui Dumnezeu rugăciune, mulțumirea să fie rugăciune și înseși dorințele să ia forma rugăciunii. Starea naturală a ființei umane în fața lui Dumnezeu trebuie să fie starea de rugăciune, de smerită plecare a inimii, discret și neștiut decât de Tatăl cel ceresc. Există și o religiozitate văzută, afișată adeseori ostentativ și, de aceea, poate să nu mai fie mântuitoare, pentru că se apropie de religiozitatea fariseică. Nu “mersul la biserică” este mântuitor, ci stare sufletească în care creștinul se află în biserică, modul cum face el biserică din sufletul lui. Nu celebritatea duhovnicului la care cineva se spovedește este salvatoare, ci gradul de pocăință din camera sufletului celui ce se spovedește. Se pierde mult din nivelul duhovnicesc atunci când preocupările religioase intime devin subiect pentru discuțiile mondene. Discreția este una dintre virtuțile cele mai evidente la Maica Domnului, dar este prea puțin urmată. Chipul fizic al creștinului este oglinda relației pe care o are cu Hristos, prin rugăciune. După spusele Preasfințitului Kallistos Ware, “*prin pregătirea sufletească, prin abținere voluntară, intrăm în același duh cu Preafericita Fecioară Maria în momentul Buneivestiri și ne reafirmăm libertatea și personalismul în relația cu Dumnezeu*”.

Sărbătoarea Bunei Vestiri mai arată că Maica Domnului are o modestie desăvârșită, o naturală atitudine feciorenică. Modestia suferă distorsionări grave în zilele noastre și, odată cu ea și preocuparea pentru păstrarea fecioriei. Trupul este mai degrabă folosit acum ca instrument prin care omul obține plăcerea. Hedonismul devine scopul vieții tineretului emancipat. Sub bombardamentul media, care îndeamnă la relații intime iresponsabile, cei mai mulți tineri cedează nepermis de devreme, fără a conștientiza consecințele pe care relațiile fizice le vor avea asupra sufletului și cât de mult viața premaritală dezordonată va afecta pe cei ce vor întemeia o familie. La Maica Domnului observăm că o preocupare însemnată era curăția sufletească și trupească: “*Cum va fi mie aceasta devreme ce eu nu știu de bărbat?*” (Luca 1,34). De aceea imnograful a numit-o “*Mireasă, pururea Fecioară*” sau, într-o traducere mai fidelă, “*Mireasă nenuntită*”. Prin rugăciune și curăție trupească, ea s-a pregătit temeinic în a sluji viața Pruncului ce avea să ia trup din ea. Pregătirea sufletească și trupească a tinerilor pentru cununie pare să devină o simplă preocupare desuetă sau o tradiție superfluă. Divorțurile, care se înmulțesc îngrijorător, reprezintă și rodul unui comportament premarital libertin, ca și al lipsei de credință în interiorul familiei nou întemeiate.

Viața biologică nu este ruptă de viața spirituală și de lucrarea lui Dumnezeu, așa cum învață materialistii. Este adevărat că viața sexuală este o chestiune particulară, în care Dumnezeu nu ar trebui amestecat, dar ea trebuie pusă în legătură cu efectele spirituale, sociale, comunitare pentru că trupul nu este simplă parte animalică a naturii umane, ci parte din chipul lui

Dumnezeu. Dacă este așa, prin ne-înfrânare, facem din el “*mădular al unei desfrânate*” (I Corinteni 6,15).

Maica Domnului este model simultan de maternitate. Ea poartă cea mai mare grijă de Pruncul pe care începe să-L poarte în trupul ei sfințit. Zămislirea unui copil sfințește femeia și o consacră altarului familiei, așa cum un obiect obișnuit, prin binecuvântare este scos din uzul obișnuit și I se dă o destinație aparte. Chiar dacă zămislirea îi păruse Fecioarei stranie, nu a gândit nici un moment că nu și-ar dori copilul. Este greu de înțeles ce furtună se va fi petrecut în sufletul ei, dar chiar și așa, acceptă lucrarea lui Dumnezeu în trupul ei. Orice întrerupere de sarcină este un păcat grav, din două motive: afirmă faptic lupta omului împotriva vieții și este o încercare a omului trecător de a zădărnici un plan veșnic al lui Dumnezeu. Maica Preacurata Îl aduce Iisus în lume și, mai mult, se primejduiește pe sine pentru a-L salva, atunci când înțelege că tiranul Irod caută să-I ia viața, fugind în Egipt. Cât de flagrantă este diferența dintre Maica Domnului care înfruntă pericolul, deșertul și arșița pentru a-și salva Pruncul și mama care aruncă pruncul nou născut, înfășurat în punga de plastic, la primul tomberon! Pe chipul Maicii Domnului, se spune în erminia picturii bizantine, zugravul trebuie să îmbine aceste două aspecte ale personalității ei: fecioria și maternitatea. De aceea Maica Domnului este grabnică ajutătoare în familie. Când necazurile și supărările, neajunsurile și lipsurile încearcă viața de familie, se recomandă rugăciuni la Maica Domnului (*Paraclisul Maicii Domnului, Acatistul Bunei Vestiri*) nu divorțul, nu abandonul, nu egoismul de a afla un alt loc sau alt partener, lăsând în urmă suferință, disperare și traume pe viața copiilor uitați de părinți.

Maica Domnului se face “*începutul mântuirii*”. Nu putem să nu legăm această învățătură de practicile și tehnicile eugenetice. Geneticienii caută să pătrundă în AND-ul uman și să reorienteze sau să modifice preferențial anumite caracteristici ale fătului, încă din timpul vieții intrauterine, sub aspect biologic: culoarea ochilor, a părului, genul și altele. Există și situații în care intervenția se face pentru a preveni sau vindeca anumite boli, cu care copilul ar urma să se nască. La toate acestea, învățătura creștină răspunde cu prudență, căutând să distingă ceea ce este moral de imoral și egoist de altruist. Atunci când tehnicile eugenetice au ca scop eliminarea unui handicap sau boli congenitale, Biserica s-a arătat favorabilă, căci aceasta înseamnă lucrare în slujba vieții, eliminarea suferinței. Când pruncul nenăscut devine obiectul experimentelor sau subiectul unor dorințe ale părinților, precum o anumită culoare a ochilor, o anumită înălțime sau greutate, să fie băiat sau fată, aceasta se interpretează ca o intervenție abuzivă în creația lui Dumnezeu. Intervenția presupune riscuri, iar ele trebuie asumate numai când este absolut necesar și când se face în folosul vieții. Omul este ființă deplină de la momentul concepției și are un destin veșnic, pe care Dumnezeu îl cunoaște. Biserica afirmă acest adevăr, al naturii umane complete, trup și suflet, încă de la concepere tocmai prin această cântare: “*Astăzi*”, adică acum, în momentul zămislirii lui Iisus, “*s-a făcut începutul mântuirii*”, deci nu la nașterea lui Iisus sau după câteva săptămâni de la concepere, când, spun unii, trupul nou format ar fi inhabitat de suflet. La concepere, informația este completă în codul genetic, iar ființa umană deplină. Sărbătoarea Bunei Vestiri arată că o mai mare atenție va trebui acordată primelor săptămâni din viața copilului zămislit, pentru că și pierderea spontană a sarcinii, tot mai frecventă în zilele noastre, poate avea consecințe morale atunci când a fost cauzată de neglijență în ce privește alimentația, tipul de activitate, stresul, certurile sau alte lucruri care pot provoca avortul spontan.

Mântuitorul Hristos a spus “*Eu am venit în lume ca lumea viață să aibă și să o aibă din belșug*” (Ioan 10,10). La Dumnezeu nu există jumătăți de măsură; viața începe deplin aici și se continuă la nesfârșit în veșnicie. Domnul Iisus nu este un “înțelept” care a spus vreo vorbă memorabilă, ci Fiul lui Dumnezeu care a venit, EL INSUȘI, ca să arate că viața nu se reduce

doar la existența biologică, ci este veșnică. În toate culturile pământului nașterea unui prunc aduce bucurie, întrucât viața vine pe pământ. Mântuitorul Însuși spune că femeia *“după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume.”* (Ioan 16,21). Este cu atât mai mare bucuria Bunevestiri, când îngerul ne anunță că vine pe pământ *“Calea, Adevărul și Viața”* (Ioan 14,6), pentru ca toți și toate să se bucure de viața veșnică.

++ // ++